

■ Ἡρώες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ἐπίσκοπος Ρωγῶν Ἰωσήφ* ὁ Ἐθνομάρτυς † 13η Ἀπριλίου 1826

Ἀνήμερα τῶν Βαΐων, στίς 10 Ἀπριλίου τοῦ 1826, οἱ ἐλεύθεροι πολιορκημένοι τοῦ Μεσολογγίου προβαίνουν στήν ἐπική ἔξοδο. Λίγοι σῶθηκαν. Οἱ περισσότεροι ἔχασαν τήν ζωή τους. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ Ἐπίσκοπος Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὁ Ἐθνομάρτυρας. **Ἡ** Ἔξοδος ἦταν ἕνα βροντερὸ μήνυμα ἐλευθερίας πρὸς τοὺς πολιτισμένους λαούς, πού ἐνίσχυσε ἀποφασιστικὰ τὸ κίνημα ὑπὲρ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνεξάρτητου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ὁ Σπυρίδων Τρικούπης στήν «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως» γράφει σχετικά: **Ἡ** πόλις τοῦ Μεσολογγίου, ἡ δοξάσασα τὴν Ἑλλάδα ζῶσα, ἔμελλε νὰ τὴν ἀναστήση καὶ πεσοῦσα». Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὸ μετὰ τὴν Ἔξοδο ζητάει ἐπέμβαση τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ βάζει στὸ στόμα τοῦ Ἐπισκόπου Ρωγῶν Ἰωσήφ στὰ «Tetes du Serail» (Τὰ κεφάλια τοῦ Σαραγιοῦ) νὰ ἐπικαλεῖται τὴν Γαλλία γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή Της. (Roger Millieux «Ἑλληνογαλλικά», Ἔκδ. Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν, Ἰανουάριος 1953, κέφ. «Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὸ πιστὸς φίλος τῆς Ἑλλάδας», σελ. 35).

* * *

Ὁ Ρωγῶν Ἰωσήφ γεννήθηκε στὰ Ἀμπελάκια Θεσσαλίας τὸ 1776. Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ διδάχθηκε ἀπὸ τὸν ἐκ Τρικάλων Ἱερέα Πολυζῶη, τὸν Ἐθνομάρτυρα. Στὰ Ἀμπελάκια ἦταν μαθητὴς τοῦ δασκάλου τοῦ Γένους Ἱεροδιακόνου Γρηγορίου Κωνσταντᾶ καὶ στήν Τσαρίτσανη τοῦ Κωνσταντίνου Κούμα.

Γιὰ τὴν ἔθνικὴ τοῦ δράση τὸ 1814 συλλαμβάνεται, ἀπαγάγεται στὰ Ἰωάννινα καὶ κλείνεται στὴ φυλακὴ, μὲ σκοπὸ νὰ θανατωθεῖ. **Ἡ** ποινὴ δὲν ἐκτελεῖται, ἀποφυλακίζεται καὶ καταφεύγει στὴν Ἄρτα. **Ἐ**κεῖ χειροτονεῖται Διάκονος καὶ Ἱερέας καὶ ὑπηρετεῖ ὑπὸ τὸν ἀγωνιστὴ Μητροπολίτη Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου Πορφύριο. **Τ**ὸ 1818 μυεῖται στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία. **Τ**ὸ 1820 χειροτονεῖται Ἐπίσκοπος Ρωγῶν Κοζύλης, παλαιὰ Ἐπισκοπὴ στὴν περιοχὴ τῆς Πρέβεζας.

Στὸν τουρκικὸ ἐμφύλιον πόλεμο, οἱ Ἕλληνες τῆς περιοχῆς μὲ τὸν Ἰωσήφ πρωταγωνιστὴ, κατόπιν διαταγῆς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, παίρνουν τὸ μέρος τοῦ Ἀλῆ γιὰ νὰ φεύγουν τὰ σουλτανικὰ στρατεύματα. **Α**ὐτὸ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ὁ Χουρσίτ Πασᾶς νὰ συλλάβει πολλοὺς Κληρικοὺς καὶ βεβαίως τὸν Ἰωσήφ. **Οἱ** πιστοὶ γιὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν πλήρωσαν τὰ λύτρα ποὺ ζητοῦσαν.

Ὡς Ἐπίσκοπος τῶν Ρωγῶν, ἔμεινε μικρὸ χρονικὸ διάστημα. **Ἀ**φῆσε ὅμως σπουδαῖο ἐκκλησιαστικὸ ἔργο, βοηθώντας τῆς χήρες τὰ ὀρφανὰ καὶ τοὺς φτωχοὺς πιστοὺς. **Ἀ**νακαίνισε τὰ μοναστήρια καὶ τῆς ἐκκλησίης τῆς περιοχῆς πρὶν φύγει γιὰ τὸν Βάλτο κοντὰ στοὺς ὀπλαρχηγοὺς Ἀνδρέα καὶ Ἰωάννη Ἴσκο. **Ἀ**πέκτησε μεγάλη ἐπιρροή στοὺς ἀγωνιστὲς καὶ ἐπίλυσε τῆς ὅποιες διαφορὲς τοὺς μὲ σύννεση καὶ δικαιοσύνη, μειώνοντας τῆς γκρίνιες καὶ τοὺς διχασμοὺς. **Π**αίρνει μέρος σὲ ἀρκετὲς μάχες ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὶν φύγει γιὰ τὸ Μεσολόγγι.

* * *

Στῆς πολιορκίης τῆς πόλης ἀναδεικνύεται ἡ ἡγετικὴ τοῦ φυσιογνωμία. **Μ**αζὶ μὲ τὸν Πρεβεζᾶνο Ἀρχιμανδρίτη Γεράσιμο Ζαλογγίτη γυρνοῦν στὰ τεῖχη ἐμψυχώνοντας τοὺς ἀγωνιστὲς, περιθάλποντας τοὺς τραυματίες καὶ πολεμώντας οἱ ἴδιοι στὴν «ντάπια». **Οἱ** ἀρετὲς καὶ ὁ προσωπικὸς τοῦ ἀγῶνας τὸν ἀναδεικνύουν ὡς ἡγέτη.

Μαζὶ μὲ τὸν πατριώτη του,

Ἐπαρχο Βάλτου Ἴβον, συνεργάζεται με τὸν Μαυροκορδάτο γιὰ τὴν ἔκβαση τοῦ Ἀγῶνα. Ὁ Ἰωσήφ γίνεται ὁ γεφυροποιὸς ὄλων μέσα στὴν πόλη τοῦ Μεσολογγίου. Στις 24 Λεκεμβρίου 1823 διοργανώνει μὲ ἀπόλυτη ἐπιτυχία τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Λόρδου Βύρωνα καὶ κατάφερε νὰ συμφιλιώσει με αὐτὴ του τὴν ἐνέργεια τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν Μεσαλλογιτικὸ λαὸ μὲ τοὺς Φιλέλληνας καθὼς καὶ τοὺς Σουλιῶτες. Μαζὶ μὲ τὸν Μητροπολίτη Πορφύριο κηδεύει στὸ Μεσολόγγι τὸν Αὐγούστο τοῦ 1823, τὸν ἥρωα Μάρκο Μπότσαρη. Στις 19 Ἀπριλίου τοῦ 1824 κηδεύει τὸν Μεγάλου Φιλέλληνα Λόρδο Βύρωνα. Μὲ τὸν Ἑλβετὸ Φιλέλληνα ἐκδότη τῶν «Ἑλληνικῶν Χρονικῶν» Ἰωάννη Μάγερ συνεργάζεται σὲ ὀργανωτικὰ θέματα τοῦ Ἀγῶνα.

Ἔιχε μεγάλη ἐπιρροή καὶ δὲν γινόταν τίποτα στὸ Μεσολόγγι χωρὶς τὴν παρουσία του. «Ὁ Ἐπίσκοπος Ρωγῶν Ἰωσήφ με μεγάλη καρτερία καὶ γενναιότητα ὑποφέρει τὰ δεινὰ χάριν τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Πατρίδος, κρατῶν τὸν Τίμιον Σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας του καὶ μὲ ρακῶδη ἐνδυμασία ἐμψυχῶνων τοὺς πολιορκημένους Μεσολογγίτες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, τοὺς ἐτοιμάζει νὰ ὑποδεχθοῦν μὲ μεγάλη καρτερία καὶ γενναιότητα τὴν θυσία γιὰ τὴν Πατρίδα...», γράφει στις 19 Δεκεμβρίου 1825 ἡ ἐφημερίδα, τὰ «Ἑλληνικὰ Χρονικά». Ἀπὸ τὸ ρακενδύτο πετραχήλι του «κρέμονται» οἱ ψυχὲς ὄλων τῶν πολιορκημένων Μεσολογγιτῶν.

* * *

Μετὰ ἀπὸ ἓνα χρόνον πολιορκίας, τὸ Μεσολόγγι περνοῦσε τὰ τελευταία δύσκολα εικοσιτετράωρα. Βλέποντας πῶς ἦταν ἀδύνατο πλέον νὰ ἔρθουν ἐνισχύσεις γιὰ τὸν ἄγῶνα, ἔκκλησία, ὀπλαρχηγοὶ καὶ καπεταναῖοι τῆς πόλης ἀποφάσισαν τὴν συγκρότηση προσωρινῆς Διοικουσας Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θὰ συνεδρίαζε στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευούλας καὶ ἐκεῖ θὰ ἔπαιρναν τὴν μεγάλη ἀπόφαση γιὰ τὴν Ἔξοδο.

Πρόεδρος ὀρίστηκε ὁ Ἐπίσκοπος Ρωγῶν καὶ Κοζύλης Ἰωσήφ. Δύσκολες ὥρες, λίγος ὁ χρόνος. Αὐτὲς τὶς δύσκολες ἡμέρες, γίνεται Κυβερνήτης, Ἐθνάρχης, Στρατηγός, γίνεται ὁ Δεσπότης τῆς πόλης. Τὸ συμβούλιο ποῦ θὰ προεδρεύσει ὁ Ἐπίσκοπος ὀνομάστηκε «Συμβούλιο τοῦ Θανάτου». Ἡ ὥρα τῆς μεγάλης μάχης πλησιάζει.

Όταν αποφασίστηκε η Έξοδος, είχαν αρχίσει να εκτυλίσσονται τραγικές σκηνές. Μητέρες πέσανε με τα παιδιά τους σε πηγάδια, ο Πετρόχειλος σκότωσε με το μαχαίρι του την γυναίκα του, ο Προφίλης την μνηστή του.

Στο Συμβούλιο έπεσε πολύ σκληρή πρόταση: να σφαγούν από τους ίδιους όλα τα γυναικόπαιδα του Μεσσολογγίου, προκειμένου να μην ατιμαστούν και πουληθούν στα σκλαβοπάζαρα. Παρενέβη άμέσως ο Ρωγών Ίωσήφ. Ύψωσε τον Έσταυρωμένο με αυτά τα λόγια: «Τα παιδιά και οι γυναίκες ανήκουν στον Θεό και εκείνος θα φρόντιζε δια την τύχη των. Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος. Είμαι Αρχιερεύς. Αν τολμήσετε να πράξετε τούτο, πρώτον θυσιάσατε έμένα. Και σās αφήνω την κατάραν του Θεού και της Παναγίας και όλων τών Αγίων. Και τὸ αἷμα τών άθώων να πέσει επάνω σας».

Ο Επίσκοπος, γράφει ο Κασομούλης, άρχισε να κλαίει. Όλοι έμειναν σιωπηλοί για αρκετή ώρα. Αποφασίστηκε να μη θανατώσουν τα γυναικόπαιδα. Ο Θανάσης Ραζηκότσικας λέει με δυνατή φωνή «Αδέρφια, υπάρχει δρόμος... είναι ο δρόμος του Θεού!». Δύσκολες ώρες, όλοι είναι σκεπτικοί, ο Επίσκοπος παίρνει τους στοχασμούς όλων τών Συμβούλων και του λαού, αναλογίζεται την μεγάλη ευθύνη που έχει ως Πρόεδρος και Αρχιερέας και με την σοφία που τον διακατέχει, συντάσσει την απόφαση και τὸ σχέδιο της Έξοδου, τὸ υπαγορεύει στον λόγιο Νικόλαο Κασομούλη, από την Σιάτιστα της Κοζάνης, που ήταν και Γραμματέας του Στρατηγού Νικολάου Στουρνάρη.

Η απόφαση αποτελείται από δεκαεπτά άρθρα με αναφορά στον αγώνα για την Έλευθερία ή τὸν Θάνατο. Η Έξοδος αποφασίστηκε όμόφωνα να γίνει Σάββατο του Λαζάρου προς Κυριακή τών Βαΐων, στις 10 με 11 Απριλίου του 1826, τὰ μεσάνυχτα ώρα 10 με 12. Έτσι, η δόξα, ο αιώνιος θρύλος, η λύση της τραγωδίας του Μεσσολογγίου, κρίθηκαν στο Συμβούλιο αυτό.

* * *

Τὸ βράδυ της Έξοδου, μαζί με τὸν αρχιμανδριτή Γεράσιμο Ζαλογγίτη και λίγους ανά-

πηρους καὶ τραυματίες κλείσθηκαν στὸν μύλο καὶ τὴν μπαρουταποθήκη. **Κ**ατόπιν προστέθηκαν καὶ ὅσοι Ἕλληνες γύρισαν πίσω κατὰ τὴν μάχη τῆς Ἐξόδου καὶ μὲ τὴν σύμφωνη γνώμη ὅλων, ὅταν οἱ ἐχθροὶ

ἔφθασαν ἔξω, ὁ Ἰωσήφ ἔβαλε φωτιά στὸ μπαρούτι στίς 13 Ἀπριλίου 1826.

Ὁ Σπυρίδων Τρικούπης γράφει σχετικά: «**Ὁ** Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὁ καθ' ὅλην τὴν πολιορκίαν διακριθεὶς διὰ τὸν ἐνθερμον πατριωτισμόν του, δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐξέλθει καὶ φθάσας ἐπὶ τοῦ τείχους καθ' ἣν ὥραν εἰσῆρχοντο οἱ ἐχθροί, ἔρριψε δαυλὸν εἰς τινὰ παρακείμενον φυσεκιφόρον πίθον, ἐρρίφθη εἰς αὐτὸν καιόμενον, ἡμικαὶ καὶ ἡμίκανστος ἀπεκεφαλίσθη».

*Ἰωσήφ Ἀρχιερέως,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
καὶ ἐνδόξως πεσόντος
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσι
καὶ ἐν τῇ Ἐξόδῳ τοῦ Μεσολογγίου,
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγή: <https://el.wikipedia.org/> καὶ <https://www.pemptousia.gr> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.